

Politik Bilim

Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikası var mı?

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

Bilim ve teknolojiye ülke olarak yetkinlik kazanmak ya da bu alanlardaki yetkinliklerimizi geliştirmek için izlediğimiz belli bir stratejimiz, politikamız var mı? Bu sorunun yanıtını bulmak için doğal olarak hükümetlerin icraatına bakılır; ama, ondan önce, izlenen stratejiye ilişkin bir yerde yazılı bir şey var mı; bir strateji belgesi var mı, bu aranır. Aslında, son bir iki yıldır, bu tür arayışlara verilen standart yanıt şu: Tabii var; girin TÜBİTAK web sitesine, hem de ana sayfasında kocaman yazıyor: **Vizyon 2023**.

Gerçekten de, sözü edilen sayfadaki 'Vizyon 2023' ibâresinin üzerine tıkladığımızda açılan sayfada "Vizyon 2023 Projesi / **Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları / Strateji Belgesi** (Versiyon 19) > [19.11.2004]" ifadesini görürüz. Aslında bu belge ve önerilen stratejiden bu köşede ben de çok söz ettim.

Bu strateji, anımsanacağı gibi, **bilim ve teknolojiye** egemen olabilmek ve bu egemenliği ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürebilmeye, yâni, kendimize mâl ettiğimiz bilimsel ve teknolojik bulgulardan hareketle yeni ürün ve hizmetler, yeni üretim ve dağıtım yöntemleri, yeni sistemler yaratabilmeye yetkinlik kazanmak için, Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Çalışması sonucunda belirlenmiş **stratejik öneme sahip teknoloji alanlarına odaklanmayı temel alan bir yol izlenmesi**ydi. Buradaki 'odaklanma'dan kasıt:

- ARGE için ayrılacak kamu finansman kaynaklarının kullanılmasında önceliğin öngörülen stratejik teknoloji alanlarına ve bu alanları destekleyecek bilimsel araştırmalara verilmesi;
- Araştırmacıların, üniversitelerin ve diğer araştırma kurumlarının bu alanlarda araştırma yapmaya; sanayi kuruluşlarının da, yine bu alanlarda sınaî araştırmaya ve ortak, rekabet öncesi ürün, sistem ve yöntem geliştirme faaliyetlerine yönelmelerinin ve bu bağlamda üniversiteyle işbirliği yapmalarının özendirilmeleri;
- Beyin gücümüzün geliştirilmesine ilişkin plânlamanın, özellikle de, üniversitelerdeki öğretim ve araştırma programları ile doktora ve doktora sonrası burs programlarının bu teknoloji ve bilim alanları gözetilerek yapılması.

Bir başka deyişle, odaklanmadan kasıt, öngörülen stratejik teknoloji alanları esas alınarak Avrupa Araştırma Alanı ile bütünleşebilecek **Türkiye Araştırma Alanı'nın** yaratılabilmesiydi.

Stratejinin ikinci ayağı, odaklanılan teknoloji alanlarında **işbirliği ağlarının** oluşturulmasıydı. İşbirliği ağları, araştırma faaliyetini yürütenler ile araştırma sonuçlarını ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürecek olanları -kurumsal olarak ve kişiler düzeyinde- bir araya getirmeyi sağlayan yapılardı. Ancak, taraflar arasında eşgüdümün sağlanması, bu işbirliğini kolaylaştıracak ortam ve kurumların geliştirilmesi kamunun yükümlülüğündeydi. Dolayısıyla, işbirliği ağları, üniversite ve araştırma kurumları ile sanayici ve diğer üretici kesimlerin ilgili kamu kurumları ile birlikte yer aldığı üçlü bir sarmal yapı olarak düşünülmesi. Ayrıca, ARGE ve yenilik faaliyetlerine finansman desteği sağlayan kuruluşlar da bu işbirliği ağlarının doğal unsurlarıydı.

Üçüncü ayak ise, odaklanma sürecinin **sistemik bir bütünlük içinde yönetilmesi**ydi. Bilim, teknoloji ve yenilik üretmede yetkinleşmek için uygulanacak politikalar, ancak, eğitimden

vergi politikalarına, sanayiden yatırım politikalarına kadar ülkenin diğer politikalarıyla bütünlük içinde hayata geçirilebilirdi. Bu da konuyla ilgili bütün faaliyetlerin belli bir model çerçevesinde birbirini tamamlayacak biçimde yönetilmesini ve ilgili bütün unsurlar arasında gerekli eşgüdümün sağlanmasını kapsardı.

TÜBİTAK'ın, bir anlamda devletimizin bir web sitesinde duran strateji buydu. Peki, bu strateji uygulamada mı? Sorunun yanıtını bulmak için bakılacak sağlam bir kaynak var: 13 Mayıs 2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan **Dokuzuncu Kalkınma Plânı Stratejisi (2007-2013)**. Bu stratejiyi de birlikte inceleyeceğiz.

CBT. 30 Haziran 2006